

## Om den rätta bönen.

(Ur biskopen och martyren Cypriani bok om Herrens bön.)

**K**ÄRE BRÖDER! När vi stå upp till att bedja, så måste vi ägna oss däråt med hela hjärtat och med vakna sinnen. Alla köttsliga och världsliga tankar skola vara fjärran. På intet annat skall hjärtat tänka än på Honom, till vilken det beder. Därför förutskiekar också prästen, för att förbereda brödernas själar före bönen, den uppmaningen: »Upplyften edra hjärtan». Och i det folket svarar: »Vi hava upplyft dem till Gud», så erinras det om att icke tänka på annat än Herren. För motståndaren skola hjärtana vara tillslutna, för Gud allena må de stå öppna. Man må ej lida, att Guds fiende kommer till en under bönens timma. Ofta smyger han sig nämligen hemligt på och intränger, förvillar med sina sluga konster, drager vårt bedjande bort från Gud, så att vi hava något annat i hjärtat än på läpparna och detta i all synnerhet, när vi böra bedja Herren i ärlig föresats, icke med klingande stämma men med håg och sinne.

Vad är det ej för en försummelse: att vara långt borta och fångslas av opassande och oheliga tankar, när du beder till Herren, som hade du något viktigare att tänka på än det, varom du talar med Gud. Huru kan du begära, att Gud skall höra dig, då du ej hör dig själv. Vill du, att Herren skall tänka på dig, när du beder, då du icke själv tänker på vad som hör dig till. Slikt kan jag alldeles icke kalla att taga sig i akt för fienden, sådant är att kränka Guds majestät genom försumlighet vid bönen, det är att vaka med ögonen och sova med hjärtat, medan den kristne också i sömnen skall vaka med hjärtats ögon, såsom det står skrivet om Kyrkan, hon som talar i Höga visan: »Jag sover, men mitt hjärta vakar». Därför manar apostelen ihärdigt: »Varen ut hålliga i bönen, och vaken i den». Därmed lär han och visar, att de, vilka Gud finner vakande i bönen, av Gud skola mottaga, vad de bedja om.

---

## Erfarenheter från bruket av "Koraler till Nya Psalmer".<sup>1</sup>

**D**EN 12 SEPTEMBER 1921 är den Kungl. Kungörelse dagtecknad, vilken innehåller dels bestämmelser därom, att »Nya Psalmer» finge tillsvidare och tillsammans med 1819 års psalmbok försöksvis brukas vid den allmänna gudstjänsten och andra heliga förrättningar,

<sup>1</sup> Diskussionsföredrag, hållet den 22 oktober 1928 vid Lunds Stifts Kyrkosångs-förbunds Kyrkosångsdagar i Landskrona.

dels medgivande, att en var, som så önskade, ägde att före den 1 januari 1924 till Kungl. Maj:t inkomma med anmärkningar och erinringar beträffande psalmbok och koralebok. Kommitterade, utsedda av K. S. V. och S. A. O. K. F. inlämnade med anledning härav den 5 september 1923 till Ärkebiskopen och Ecklesiastikministern en granskningsresolution, innefattande de erinringar rörande särskilt Nya Psalmer, vartill de båda sammanslutningarna funnit anledning.

Nya Psalmer och musiken till dem hava sedan slutet av år 1921, alltså i snart 7 år, kunnat användas av Sveriges kyrkoförsamlingar. Inom Lunds stift har deras användning ej tagit någon större utbredning, efter vad dömas kan med ledning av uttalanden från de särskilda församlingarna; detta gäller särskilt sådana Nya Psalmer, som icke ha koraler gemensamma med dem till 1819 års psalmbok. Melodierna till dem ljuda icke så ofta, åtminstone i högmässan. Men här och var höras de dock, och tydligt är, att vissa erfarenheter och dessa både av god och dålig art under en så pass lång tidrymd därvid visat sig.

Vid den prövning av dessa erfarenheter, som här skall äga rum, är det givetvis meningen, att endast Lunds Stift må bli det område, inom vilket undersökningen skall hålla sig. Musiken till Nya Psalmer kan lämpligast uppdelas i tre grupper:

- 1) koraler, tagna bland koralerna till 1819 års psalmbok samt andra goda koraler,
- 2) goda, men mindre kyrkliga melodier och
- 3) kyrkligt ovärdiga.

*Vilka erfarenheter hava vi av varje särskild grupp från gudstjänstens synpunkt?*

En av oss alla känd och erkänd sak är, att en gudstjänst skall vara enhetlig och ej visa blandning av än ett, än ett annat; hålla vi fast härvid, så finna vi, att de koraler till Nya Psalmer, vilka äro tagna bland koralerna till 1819 års psalmbok eller över huvud taget äro äkta koraler, som naturligt är, ej äventyra gudstjänstens enhetlighet, de falla så att säga ej ur ramen, vilket däremot är fallet med de övriga melodierna, somliga i större grad, andra i mindre. De goda melodier, som anpassats till andra av Nya Psalmer, men vilka ej bära kyrklig prägel, göra ett visst våld på högmässan, men kunna vara lämpliga vid vissa andra gudstjänster. 15 melodier till Nya Psalmer måste få hallstämpeln kyrkligt ovärdiga och borde icke tona i våra kyrkor. För att taga endast ett exempel: n:r 581 b »Jag vet en port» har en melodi av karakteristisk amerikansk salvelsefullhet och banalitet; ingen torde väl kunna förneka, att dess upptagande i t. ex. en svensk högmässa och tillsammans med våra värdiga koraler stöter sinnet för högmässans rena skönhet. Exemplet äro flera. Likasom prästen anser det som otänkbart att låta sin predikan glida ut på ett plan, som för till vad som ej passar in i gudstjänsten, likaså finner den ansvars-kännande kyrkomusikern, att särskilt de kyrkligt ovärdiga melodierna till vissa Nya Psalmer ej ha hemortsrätt bland våra gamla sköna koraler.

Det har sagts, att många av melodierna till Nya Psalmer äro kända

av församlingarna, älskade av dem och att de gärna sjungas; detta har ock anförts som *ett* skäl för deras införande bland våra koraler. Man har menat, att de liksom pressat sig fram, att menigheten behövt dem, de skulle vara mera lättfattliga, populära än vår lutherska koral. Hur är förhållandet härutinnan, om vi se till våra *erfarenheter från församlingssynpunkt?*

Helt nyligen ankom till mig ett brev från en organist och kantor i en av detta stifts församlingar, vilken meddelade, att enligt hans mening melodierna till Nya Psalmer »böra alla bibehållas». Han framhåller därtill: »I dessa tider, då kyrkobesöken å landsbygden ständigt äro i tillbakagående, borde inses, att melodierna, som alltid sprida glädje, böra nyttjas». I den församlingen synes man ha goda erfarenheter av berörda melodier; men ovillkorligen tvingas man att framställa ett par frågor: är huvudsaken, att det sjunges i kyrkan, och en bisak, *vilken sorts toner* där ljuda? är huvudsaken, att det talas där av prästen, och en bisak, *vilken sorts tal* det är, andligt eller världsligt? går det i *längden* att draga folk till kyrkan genom att låta kyrkligt ovärdiga psalm-melodier där tona, och är den gamla *koralen* verkligen orsak till de tomma kyrkorna? Det är nog bäst att se till, om icke människan själv har skulden.

Även andra erfarenheter kunna emellertid påvisas. Bland de äldre församlingsmedlemmarna känna visserligen många de här avsedda melodierna, kanske de även gärna sjunga dem, men flertalet inom församlingen sjunger hellre sin gamla koral i känslan av dess rena allvar och frihet från veklighet. Det har hänt, att både församling och kyrkokör blivit ganska förbluffade, då de strax efter en ståtlig koral skolat uppstamma en platt melodi som t. ex. 669 »I djupet av mitt hjärta». I Preben Nodermanns doktorsavhandling Studier i svensk hymnologi läses på sid. 109 följande kursiverade ord rörande koralen: »Tempot i allmänna gudstjänsten bör ej inrättas efter de mest efterblivna i församlingen, utan efter de normalt utvecklade» . . ., vilka ord med en liten ändring skulle kunna tillämpas även på vår föreliggande fråga; man kan nämligen med fog säga: »*Musiken till psalmerna* i allmänna gudstjänsten bör ej inrättas efter de mest efterblivna i församlingen, utan efter de normalt utvecklade» . . .

»Om smaken bör ej tvistas»: det ordet känna vi. Ja väl, *om smak* alltid är tillfinnandes; det finnes människor *utan* smak. I flera decennier har inom vår svenska kyrka av sammanslutningar och enskilda personer såväl bland präster som kyrkomusiker arbetats för en ren och värdig koral; stort och hängivet har det arbetet varit; det har slagits vakt om våra psalmmelodier, för att ingen gudstjänsten ovärdig musik skulle inkomma. Nu är detta arbetes resultat i fara. Det *kan* emellertid hända, att församlingarna börja inse skillnaden mellan en s. k. »populär» melodi och en luthersk, värdigt framskridande koral.

Allt nytt, allt som ändras, har i alla tider blivit föremål för meningsbyte, gett anledning till strid, och icke minst gäller detta melodierna till Nya Psalmer. Det ligger i sakens natur, att samarbetet mellan präst och kyrkomusiker påverkas i god eller mindre god riktning därav, att dessa förstå varandra eller ej, då det gäller, vad som i musikaliskt hänseende bör ha sin plats vid gudstjänsten i kyrkan; det kan

även påvisas erfarenheter om det *inflytande på sagda samarbete*, som viss musik till Nya Psalmer haft och har. Den sunt *musikaliske* prästen och naturligtvis först och främst den i kyrkomusikaliska ting bevarade prästen kommer utan svårighet till ett givande musikaliskt samarbete med kyrkomusikern, förutsatt att denne senare är väl förtrogen med sin konst och aldrig glömmer sitt ansvar inför det kyrkomusikaliska. Dessa båda draga nog försorg om att åtminstone inga kyrkligt ovärdiga melodier få blanda sig in i allt det värdiga. Det finnes präster, som nog gärna taga en psalm ur Nya Psalmer, men som också ha den riktiga känslan av melodiens vikt och därför välja nya psalmer med gamla koraler, eller med andra goda, för det särskilda gudstjänsttillfället ägnade melodier; de välja ej psalm med kyrkligt ovärdig musik. En *omusikalisk* präst däremot kan svårligen ha sinne för det musikaliskt riktiga och än mindre för det kyrkomusikaliska; mycket bättre blir förhållandet ej heller, om präst eller kyrkomusiker eller också *båda* äro — man skulle vilja säga — dilettantiskt betonade i sin smak. Dilettantismen har mycket på sitt samvete, ej minst inom kyrkans murar, ty där har man nog ibland fått höra nästan otroliga ting i musikaliskt hänseende. — De bägge kyrkans tjänare, präst och musiker, som arbeta vid gudstjänsten, behöfve ej göra dåliga erfarenheter vid användandet av Nya Psalmer, om de försökte komma till tals med varandra, då fråga blir om någon viss melodi till en av dessa Psalmer. Det kan behövas, att prästen vid val av psalm i tvivelsamma fall konfererar med kyrkomusikern; en melodi kan vara sådan, att organisten måste reagera: han vore annars ej ärlig i sin gärning. Beklagligt är, om den med sin uppgift väl förtrogne och för värdig kyrkomusik ansvarige medtjänaren i kyrkan tvingas att leda en psalm, som endast har *en* melodi, då denna är kyrkligt ovärdig: sådant har hänt i detta stift och haft ledsamma följder i släptåg. I detta fall måste melodien spelas och får den så preludium i sin egen stil — så, som ett preludium ju skall vara —, understrykes ovärdigheten. Varför är det för övrigt nödvändigt att just använda det, som ej är bra, då så mycket värderikt i stället kan brukas? De melodier i Nya Psalmer, som alldeles särskilt äro kyrkomusikaliskt olämpliga, utgöra endast ett fåtal — 15 stycken.

Vad som är *orsaken till de goda erfarenheter*, vilka kunna påvisas vid användandet av Nya Psalmer, ligger i öppen dag: av dessa psalmers 173 nummer hava omkring 90 sina melodier ur stora koralboken, och där ligger ju en stor skatt koraler ända från äldsta tider; Nya Psalmer innehåller därtill ganska många koraler dels ur andra källor, dels nykomponerade. Bland de senare finnas flera goda, fullt värdiga, t. ex. ärkebiskopens (n:r 643: »I denna ljuva sommartid») vars början dock i viss mån lider av någon liten osjälvständighet; vidare Nodermanns koraler, Otto Olssons m. fl.; de flesta äro mycket sångbara, en egenskap som bör finnas hos en koral, om denna skall bli en församlings egendom; dock är det icke riktigt att i fordran på sångbarhet lägga den betydelsen, att de sjungande ögonblickligen skola så att säga »kunna» koralen: allt måste ha sin vissa lärotid.

Bland de melodier till Nya Psalmer, som icke äro rena koraler, utgöras en del av sådana, vilkas bruk vid vissa gudstjänster kan sägas hava lämnat jämförelsevis goda resultat. I en högmässa höra de icke

hemma, men kunna ha ett visst berättigande vid andra andaktsstunder, om man där icke kan förlika sig med koraler eller ej finner dessa »melodiösa» nog. Ser man bort från det rent kyrkliga, så innehålla flera av dem mycket god musik: exempelvis 563 (Michael Haydns »Herre, samla oss nu alla»), 617 (Geijers »Jag vet en hälsning») och andra, men just på grund av sin icke kyrkliga karaktär föra de vid användning i särskilt högmässan det med sig, att denna gudstjänst icke blir, vad meningen är: en ren högmässa. Nämnade melodier voro i 1920 års koralboksförslag försedda med anmärkningen: »lämpar sig icke för högmässan», vilka ord borde fått stå kvar i vår koralbok.

Vid föreliggande undersökning av erfarenheter om användandet av musiken till Nya Psalmer har förut erinrats om de melodier, som böra anses kyrkligt ovärdiga; de äro följande: 507, 525, 545, 576, 581 b, 589, 594, 598, 603 b, 612 b, 622 b, 654, 667 a och b, 669. Dessa 15 melodiers användning lämnar *inga goda erfarenheter*: de föra in i våra kyrkor något som ej är riktigt sunt, ej är riktigt svenskt. De flesta äro importerat engelskt och amerikanskt kram, ägnat att uppjaga en viss känslomhet. Till och med från rent musikalisk synpunkt äro flera av mycket ringa värde. *Kyrkomusikaliskt* sett äro de underhaltiga; ytlighet, banalitet, pjunk vidlåda dem. Det kan knappast vara av behovet påkallat att använda dem vid kyrkans gudstjänster och därigenom draga över dessa något oskönt.

En fråga må till sist uppställas: vilja vi i själ och hjärta genom ovärdig musik riskera, att våra gudstjänster förlora sin värdighet, sina rika skönhetsvärden? Svaret blir säkerligen: Nej. Men bredvid denna fråga kan ställas en annan: kunna vi hoppas, att alla äro medvetna därom, att risk föreligger?

Svante Sjöberg.

## Psalmboksfrågans behandling vid kyrkomötet i Finland.

**D**Å DET TIONDE allmänna kyrkomötet i Finland i oktober innevarande år sammankom i Åbo, förelades detsamma tvenne tilläggsförslag till psalmboken, det ena hänförande sig till den finska psalmboken, det andra till den svenska.

Motiven för detta nydaningsarbete hava här, såsom ock för revisionen i Sverge efter sekelskiftet, väsentligen varit en önskan dels att tillgodose behov, som alstrats av en ny tids allt rikare och mångsidigare kyrkliga liv, dels ock att i församlingens gudstjänstliv få införa det bästa av den nyspirande psalmdiktning, vilken varit nog klangfull och djup för att tillvinna sig uppmärksamhet. Men dessa motiv inbjuda icke direkte till revision av den gamla psalmboken. Och i själva verket har intill allra senaste tid revisionstanken stått i skuggan för den så lockande utvägen, att med mindre möda och med mindre ansvar få lösa psalmboksproblemet provisoriskt medels ett fristående tillägg till psalmboken.